

JUDITH MERKLE RILEY

GOSPODAR
ŽELJA

Prevela s engleskoga
Maja Opačić

Zagreb, 2017.

Naslov izvornika

Judith Merkle Riley

The Master of All Desires

Copyright © 2013 by Judith Merkle Riley

Copyright © za hrvatski prijevod Maja Opačić i Znanje d.o.o., 2017.

First published in 1999 in the United States of America by Viking Penguin, a member of Penguin Putnam Inc. Previously published in 2000 by Penguin Books.

Translation rights arranged by Elizabeth Riley c/o The Jean V. Naggar Literary Agency Inc.

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ovog izdanja ne smije se umnožavati ili javno reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

Posvećeno uspomeni na moje roditelje

»Slutiš li uopće tko obavija te sad?« — »Smrt«, odgovorih.
No umjesto toga,
Poput srebra odgovor odjeknu... »Nije to smrt, već ljubav.«

— ELIZABETH BARRETT BROWNING

VODIČ KROZ POVIJESNE LIKOVE U ROMANU GOSPODAR ŽELJA

Dinastija Valois 1556.

Henrik II., francuski kralj. Drugi sin kralja Franje I., postao je prestolonasljednik pošto mu je stariji brat pod nerazjašnjenim okolnostima umro od trovanja. Okrunjen je za kralja nakon očeve smrti 1547.

Katarina Medici, francuska kraljica. Pranećakinja dvojice papa iz obitelji Medici.

Njihova djeca

François, prestolonasljednik, rođen 1543.

Elisabeth, rođena 1545.

Claude, rođena 1547.

Louis, rođen 1548., umro 1550.

Charles-Maximilien, rođen 1550.

Henri, rođen 1551. Izvorno kršten kao Edouard-Alexandre.

Marguerite (Margot), rođena 1553.

Hercule, rođen 1554. Kasnije preimenovan u François.

Victoire i Jeanne, blizanke, rođene 1556. Umrle u dojenačkoj dobi.

Dinastija Bourbon 1556.

Antoine de Bourbon, navarski kralj.

Charles, kardinal Bourbon, njegov brat.

Louis, princ od Condéa, najmlađi kraljev brat.

Jeanne d'Albret, navarska kraljica, kći Marguerite, sestre kralja Franje.
Predvodnica protestantske reforme.

Henri od Navare, sin Antoineta de Bourbona i Jeanne d'Albret, rođen 1553.

Dvorjani francuskoga kralja

Diane de Poitiers, vojvotkinja od Valentinoisa. Ljubavnica Henrika II., saveznica obitelji Guise.

Marija, škotska kraljica, zaručnica prestolonasljednika Françoisa. Od šeste godine odrastala s djecom francuskoga kralja. Kći Marie de Guise, starije sestre vojvode od Guisea i kardinala Lotaringije.

François, vojvoda od Guisea (»Ožiljak«). Predvodnik moćne obitelji Guise i ujak Marije, škotske kraljice.

Charles de Guise, kardinal Lotaringije, Françoisov mlađi brat i saveznik.

Anne de Montmorency, vrhovni zapovjednik francuske vojske. Predvodnik moćne obitelji Montmorency, suparnika Guiseovih.

Henri de Montmorency, barun od Damvillea, drugi zapovjednikov sin, vojskovođa.

Gaspard de Coligny, pješadijski general-pukovnik, kasnije admiral. Montmorencyjev nećak.

Kraljičini astrolozi i proricatelji sudbine, međusobno suprotstavljeni

Michel de Nostre-Dame, poznat kao Nostradamus. Proslavljeni autor *Stoljeća* te drugih knjiga proročanstava, ali i djela o medicini.

Cosmo Ruggieri, predvodnik velikoga klana Ruggieri, tradicionalnih astrologa obitelji Medici.

Lorenzo Ruggieri, njegov brat.

Gabriel Simeoni, kraljevski astrolog.

Luc Guaric, poznat kao Guaricus. Slavni astrolog i matematičar, proricao je sudbinu nekolicini papa.

Strani vladari

Filip II., španjolski kralj i car Svetoga Rimskog Carstva.

Eduard VI. (1537. — 1553.), engleski kralj, jedini sin Henrika VIII.

Promicao je protestantsku reformu.

Marija I., engleska kraljica, kći Henrika VIII. i Katarine Aragonske. Žena Filipa II., koji je ženidbom postao engleski kralj. Katolkinja.

Elizabeta I., engleska kraljica od 1558., kći Henrika VIII. i Anne Boleyn. Protestantkinja.

PROLOG

EVO, OVDJE«, na talijanskom je prošaptala francuska kraljica. Pokazala je na gotovo nevidljivu pukotinu u podu pozlaćene sobe. Treperavo svjetlo usamljene svijee bacalo je izobličene sjenke po zidovima. Ljetni noćni zrak bio je smrdljiv i neugodno vruć. Kamena predvorja i prazni kamini zaudarali su po mokraći, vlazi i plijesni, po ljetnim groznicama. Dvor se predugo zadržao u Saint-Germainu pa je palača počela smrdjeti. Za mjesec ili dva kralj će naložiti da se dvor preseli u neku drugu, prozračniju utvrdu. Nekamo gdje svojim učestalim odlascima u lov već nije potamnio svu divljač u parku, i gdje mu nos neće već za nekoliko tjedana signalizirati da je vrijeme za ponovno preseljenje. »Tesar je po mome nalogu izbušio dvije rupe u podu«, šapnula je kraljica. »Njezina je ložnica ispod moje. Noćas ćemo doznati kakvim mi vradžbinama ta starica otima muževu ljubav.«

»Dvadeset je godina starija od vas oboje. Kad biste pronašli neku mlađu, ljepšu, ali posvema odanu vama, zacijelo biste mogli skršiti njezinu moć, a onda...« šaptom je odgovorila kraljičina dvorska dama, Talijanka. Strani jezik lebdio je poput dima, kao vrtlog obišao klesane glave satira na kaminu te se zavukao u kutove sobe i ondje ostao. Bio je to zvuk strane zavjere u drevnome uporištu francuskih kraljeva.

»Zar mislite da nisam već pokušala? Upali na trenutak ili dva, a onda se kralj vrati *njoj*, razmeće se prastarom kurvom u javnosti, a mene skriva kao da sam mu *ja* milosnica. Želim zauvijek uništiti njezinu moć nad njime. Želim je se riješiti.«

»*Madame*, vi ste kraljica...«

»I zato nitko nikad ne smije posumnjati da sam upletena u bilo što što će joj se dogoditi«, odgovori kraljica. »Sve dok je on voli, ako joj se dogodi zlo, on će se osvetiti meni. No prestane li je voljeti...«

»Dakle, morate otkriti kakvim ga to vradžbinama drži u svojoj moći«, prošapta kraljičina družica.

»Upravo tako. A zatim ih poništiti nekom moćnijom čarolijom.« Katarina Medici, francuska kraljica, premetala je po prstima čarobni talisman punjen ljudskom krvlju koji joj je visio oko vrata, dok su njezine buljave oči s teškim kopcima plamtjele od dugo skrivane mržnje. »Ima nekog moćnog vračara. Ali gdje? Samo Ruggieri imaju takve moći, a oni su moji. Tako mi svega, ako me Cosmo izdao...«

»Zasigurno nije, Vaše Veličanstvo. Ima i drugih čarobnjaka u kraljevstvu. Cosmo Ruggieri došao je s nama iz Firence. Njegov je otac služio vašemu — zašto bi se ta žena obratila vašemu slugi? Lako bi je mogao izdati.«

»A možda i ne. Nipošto nemoj podcijeniti lukavost Ruggierija. Podmukli su poput zmijskoga legla — dobro ih poznajem. Otkrit ću kakva je čarolija posrijedi i pozvati Cosma da je poništi. Oboje ćemo se pretvarati da nije već unaprijed znao o čemu je riječ. Kucnuo je čas; dovoljno sam dugo živjela u sjeni te starice. Svu moju sreću pretvara u prah.«

»Vaše Veličanstvo, zacijelo je posrijedi prsten«, šapnula je kraljičina dvorska dama Lucrece Cavalcanti, *madame d' Elbène*. »Cijeli dvor šuška o tome kako je prsten koji mu je dala začaran krvlju nekrštenoga čeda. Prsten je taj kojim ga drži u ropstvu. Noćas ćete se uvjeriti da je tako.« Sagnula se i svijećnjak približila pravome mjestu, dok je Katarina Medici kleknula i grebla po podu tražeći polugu kojom se pomiče daska.

»Utrni svijeću«, šapnula je kraljica. »Ne želim da oni vide svjetlo na stropu.« Samo je blijeda svjetlost zvijezda osvjetljavala sobu kad su dvije žene legle na pod da zavire u žarko osvijetljenu ložnicu kat niže.

Kraljeva ljubavnica ležala je naga na postelji s baldahinom i teškim zavjesama, ruku iza glave, dok joj se prosijeda kosa poput lepeze

širila po hrpi bogato izvezenih svilenih jastuka. Bljedoća njezine gole kože bila je u oštrom kontrastu s tamnozelenim baršunom prekrivača ispod nje. Crne su joj oči blistale na svjetlosti svijeća, a tanke, našminkane usne pobjedonosno se smiješile dok je kralj — snažan, crnokos i dvadeset godina mlađi od nje — skidao svoj kućni ogrtač. Gotovo kao da je znala da te noći netko svjedoči njezinoj moći.

Lice Diane de Poitiers bilo je zategnuto, ispresijecano sitnim borama, upalih očiju s tamnim podočnjacima, i dobro poznato dvjema promatračicama. No kad im je pogled prvi put pao na tijelo te postarije žene, njih su dvije jedva zatomile uzdah čuđenja. Naime, tijelo joj bijaše bijelo, vitko, okretno, poput tijela kakve dvadesetogodišnjakinje, samo s glavom starice. Nepokolebljivom je disciplinom kraljeva jalova milosnica očuvala tu blijedu imitaciju mladenačke figure, dok kraljici čak ni čelični korzeti i oprave opšivene draguljima nisu pomogli da sakrije bezoblično tijelo uništeno neprekidnim trudnoćama. *Smutljivice, čudovište jedno, pomisli kraljica. Đavo ti je ovo priskrbio. Kad te se riješim, i ja ću se proljepšati. Dovesť ću masere, pit ću čarobne napitke. Tada ću ja biti ta koja će jahati pored kralja na slavodobitnim mimohodima, i moje će obiteljske boje i moto nositi na svakome turniru, umjesto da ih skriva kao kakvu prljavu tajnu. Danas ga pogled na mene ponižava. No sutra će me voljeti.*

Na pozlaćenoj postelji ispod špijunke, dva su se napeta tijela — jedno mjestimice prekriveno crnim dlakama, drugo bjelje od mlijeka — ispreplitala u složenim pozama za kakve promatračice s gornjega kata nisu ni čule. Kraljica je u mraku razrogačila oči i tiho dahnula od čuđenja. Sad su zamijenili mjesta i stara je milosnica zajahala kralja Henrika Drugog. Lice mu je bilo iskrivljeno od užitka. Ni u najluđim snovima kraljica nije slutila da postoje tako neobični zagrljaji, takva dugotrajna milovanja. Kako to da nije znala za te stvari? Zašto joj ih on nikada nije pokazao? Zar zaista nije zaslužila bar njegovu strast, kad već nije poštovanje? Sad su se kralj i njegova ostarjela milosnica otkotrljali na stranu, a njihov ih je žestoki, neumoljivi ritam tako obuzeo da su, obavijeni kaskadom plahti i posve nesvjesni svijeta oko sebe, pali s postelje na hladne, tvrde pločice. Kraljev sladostrasni uzvik još je odzvanjao donjom ložnicom kad je njegova žena vratila podnu dasku na njezino mjesto. Suze bijesa, nevidljive u tmini, slijevale su se niz njezino debeljuškasto lice.

»Svih ovih godina našega braka«, prošaptala je, »ni jedan jedini put nije me tako dodirnuo. Moja kosa... nekoć je bila prelijepa... nikad je nije tako pomilovao... nikad... desetero djece, a nikad me nije poljubio. Dolazi u tami i odlazi bez svijeće — kakva sam to ja da prema meni postupa kao prema kravi, a prema njoj kao prema ženi?«

»Ali, Vaše Veličanstvo, vi ste istinska kraljica. Ona je, naposljetku, tek kraljeva kurva.« Katarina, zdepasta žena buljavih očiju i slabo izražene brade, potajice je u mraku otrla suze.

»Da, ja sam kraljica«, reče. »Ja sam uistinu kraljica, a ona nije.« Uspravila se i otrešla svoje zgužvane, prašnjave skute. »Zar on ne vidi da je ona stara, prastara? Meni je bilo četrnaest godina kad sam mu došla. Poslao me moj ujak, papa, ne bi li mu tako iskazao čast. Došla sam pozlaćenom galijom, na kojoj su galijoti bili okovani srebrnim lancima. A tko je ona? Nitko i ništa. I još stara usto. Zacijelo ga je zaslijepio začarani prsten koji mu je dala. Skinut ću mu taj prsten s ruke pošto-poto.« *A onda će mi Cosmo smučkati ljubavni napitak, pomisli. Nešto snažno, nešto što će mi donijeti više od hladnih ostataka.*

»Bitno je samo pričekati pravi trenutak«, reče *madame d'Elbène*.

»Barem sam ja naučila čekati«, reče kraljica zaglađujući svoje sitne, umjetne kovrče. »Čekala sam mnogo toga. Ipak...«

»Da, Vaše Veličanstvo?«

»Kad sam bila mlada, govorili su da sam lijepa. Zašto me onda moj muž, kralj, nikad nije onako volio?«

PRVO POGLAVLJE

Pariz, 15. kolovoza 1556.

Otišao iz Orléansa jučer rano. Krčma »Tri kralja«. Vrag ih odnio. Bilo bi poštenije da su se nazvali »Tri razbojnika«. Postelje odvratne. Doručak 3 novčića. Nejestiv. Uništio mi probavu. Sâm grad precijenjen. Neljubazni ljudi. Visoke cijene. Heretici na svakom koraku. Biskup je naručio horoskop. Naplatio mu dvostruko.

Ušao u Pariz kroz vrata St-Jacques. Blizu Rue de la Bûcherie skupina iritantnih studenata medicine iz objesti mi stala na put. Tražio da se maknu, doživio bezobrazluk. Izvrijedali moje ruho jer nije poput njihove fakultetske halje. Vikali mi da sam besprizorni alkemičar, gadali me konjskim izmetom i prostački mi nudili besplatno puštanje krvi. Parižane uvijek razbjesni pogled na službenu livreju boljega medicinskog fakulteta, našega iz Montpelliera. Gmizavci. Čankolizi Teološkoga fakulteta. Jedino što znaju jest puštati krv i davati klizmu. I da se takvi nitkovi usuđuju pljuvati po velikome Paracelsusu! Kod nas na jugu diplomant s toga bijednog fakulteta nikad ne bi dobio dozvolu za rad.

Reći Léonu da se pobrine za čišćenje moje liječničke halje.

Krčma »Saint-Michel«, Pariz. Nosi moje ime. Sluti

na dobro. Čisti stolnjaci. Večera 5 novčića. Ragu može proći, vino zaslužuje da ga nazovemo octom.

Pronaći novo izdanje Scaligera. Pokušati kod Barbe Renaulta. Nesumnjivo je precijenjen. Morel mi kaže da svi govore o Simeoniju i njegovu proročanstvu da će 1957. doći kraj svijeta. Simeoni je budala. Ne bi znao proreći ni kad će doći kraj mjeseca. Ne smisli li nešto originalnije, predviđam da će u idućih šest mjeseci izgubiti naklonost kraljevskoga dvora. Poslati Léona u Louvre da obznani moj dolazak kraljičinoj kamarili.

Čini se da krčmar želi dio novca unaprijed. Navodno im strani liječnici znaju pobjeći tijekom noći. Možda mi Morel posudi pedeset glava.

Neobični znaci jučer na cesti. Na kamenu se sunčala zmija s dvije glave. Uistinu, opsjedaju me dvoglava stvorenja. Dvoglavo jare iz Auronsa, dvoglavo čedo iz Séna-sa. Trenutak krvavog raskola sve je bliže. Kasnije istoga dana, putujući iz Orléansa, mimoidoh se sa seoskom gospođicom u crnini i njezinim ružnim lovačkim psom. Tričavo, pretenciozno, tvrdoglavo biće. Ali okruženo neobičnom austom. Proganja me predosjećaj da će jedno kraće vrijeme budućnost Francuske biti u njezinim rukama. Grozne li pomisli. Muče me noćne more. Provjeriti što o tome kaže Anael.

Michel de Nostre-Dame

Iz Nostradamusova tajnog dnevnika

Svezak III, zapis 209

VI«, odmjeravajući me od glave do pete reče neznanac u stranoj liječničkoj halji i s četvrtastim šeširom na glavi, »pišete lošu poeziju.« Imao je iritantan pogled, i jednu od onih dugih sijedih brada u kakvima se hvataju mrvice. Nisam se udostojala odgovoriti mu. Ne znam odakle je znao za moje male proplamsaje duha, no nije mi padalo na pamet s tako nepristojnom osobom povesti razgovor u javnosti. »Drndate po lutnji, pišete banalne etide za virginal i

naporne eseje o prirodi«, nastavio je. »Amaterka u svemu, koja ne može odoljeti da se ne petlja u tuđe posle.«

»Mi se ne upoznasmo«, rekoh najoštrije što sam mogla i odložih šalicu loše jabukovače pored sebe na neoblanjanu klupu. Iznad nas su ptice cvrkutale u stablima koja su bacala sjenu na klupe pred gostionicom. Bila je to krčma uz drum, seljačka kuća slamnatoga krova, posve nalik na golem stog sijena, a samo je metla iznad vrata oglašavala putnicima da se unutra mogu okrijepiti. Bijaše to u ljeto 1556., dvadeset i druge godine moga života, baš u ono doba kad posljednja svježina mladosti nepovratno uzmiče pred dugim, kukavnim stažem usidjelice. Seljačić koji je moju kobilu vodio za uzde sad je stajao s njome uz korito za vodu, predaleko da bih ga mogla zazvati. Gargantua, moje veliko prugasto štene, ležao je podno mojih nogu i svojim isplaženim ružičastim jezikom dahtao na vrućini. Beskoristan pas, previše lijen čak i da bi zarežao. Kako da se riješim ovoga sumanutog starca?

»Nema potrebe za upoznavanjem«, reče neznanac vireći prema meni ispod čupavih bijelih obrva. »Ja vas već poznajem. Došao sam vam reći da se smjesta okrenete i vratite kući, svojoj obitelji, kao što čestitoj ženi i doliči. Bit će to na korist i vama i kraljevstvu.«

»Ne pada mi na pamet«, odvratih. »Uostalom, takvo što je nemoguće. Moram stići u Orléans prije no što u suton zatvore gradska vrata.«

»Ne možete poništiti svoje postupke, no možete izbjeći buduće nevolje: pođite kući, kažem.« Probo me hladan drhtaj. A što ako starac nije lud? Što ako je potkazivač? Je li nekako otkrio razlog zbog kojega sam navrat-nanos pobjegla s očeva imanja? Tako sam naglo — preneglo — ustala ne bih li mu utekla da sam prevrnula šalicu i ostacima jabukovače zalila rub svoje žalobničke haljine. Žurno sam se sagnula da otresem kapljice s tamne vune i dignem šalicu iz prašine. Učinilo mi se da se starac smijulji.

Upravo to potkazivači čine prije no što se upute prema sudu, pomislih. Smiju se svojim žrtvama. Mislim, uistinu nisam kriva što sam ustrijelila Thibaulta Villassea. Istinabog, njegovo sam lice dobro poznavala — ta bili smo zaručeni sve te silne, dosadne godine — no morate uzeti u obzir da je bio mrak, a on zakrbuljen. Osim toga,

zbog mojih pjesničkih nastojanja, ali i sitnoga veza, u zadnje me vrijeme spopala stanovita kratkovidnost. Svakome je jasno da nisam mogla postupiti drukčije.

Moram priznati da me na tren uhvatila grižnja savjesti kad se dim razišao, a ja vidjela da je njegovo lice nestalo s prozorske daske. Vidite, bio je to strašan pad, od prvoga kata sve do popločanoga dvorišta obasjanoga mjesecinom, a ja sam po prirodi vrlo nježna duša. Ne mogu podnijeti ni kad goluždravi ptić ispadne iz gnijezda, već ga moram vratiti na mjesto. Uostalom, odjenula sam crninu zbog njega i time pokazala svijetu da mi je žao. Bjelodano je da nisam ja opalila iz očeve arkebuze, već sudbina. A sudbinu se ne može poništiti.

»Ne možete promijeniti sudbinu«, rekoh.

»*Mademoiselle*, silno sam se umorio ne bih li došao ovamo da promijenim sudbinu. Govorim vam da se morate vratiti zbog dobrobiti ovoga kraljevstva.«

»A za vlastitu dobrobit moram nastaviti put. Moram okrenuti sudbinu u drugome smjeru.« Stari doktor postao je grimizan u licu i sav se zapljuvao od gnjeva.

»Umišljena stara curo, jesi li svjesna da su veliki kraljevi davali vrećice zlata za jednu jedinu riječ savjeta iz mojih usta?« Međutim, ja sam stijena od žene: uvrede me ne dotiču. Spustih pogled niza svoj nos prema njemu. Budući da sam natprosječno visoka, to je jedan od najučinkovitijih znakova prijezira kojima raspolažem.

»Onda idite njih savjetovati. Ja ću postupiti kako mi drago.« Dok sam mu okretala leđa, izgledao je tako poniženo da mi se zamalo sažalio taj stari razmetljivac. Po naglasku bih rekla da je rodom s juga. Svi se južnjaci vole hvastati. Ovaj je liječnik očigledno progutao previše lijekova vlastite proizvodnje. Kraljevi, možeš misliti.

»Čekajte...«, zaustio je. Odmjerio me od glave do pete. »Čak i ako ćete tako... da... možda upali. Samo poslušajte moje upozorenje: čuvajte se Kraljice mačeva.«

»Nemam pojma o čemu govorite«, rekoh.

»O, itekako imate«, rekao je dok mu je sluga već vraćao životinje s pojila. »Stare cure uvijek se bave tarotom.« Kako se sluga sve više približavao, razaznala sam da doktoru ne vodi mazge, već kraljevske brze konje. Čudni je starac putovao po kraljevskome nalogu.

Ajme meni, znači, ipak jest istaknuta ličnost. Jesam li bila suviše bezobrazna? Zna li on moju strašnu tajnu? Kao da mi odgovara na to neizgovoreno pitanje, neobični se liječnik okrenuo prema meni umećući nogu u stremen. »A vaša crnina, fuj!« reče. »Može vas biti sram.« Na tren mi je srce stalo.

Krčmarica s neurednom pregačom i isto takvom kapom prolazila je ispred mene noseći nekoliko šalica svoga odurnog napitka kućne izrade. »Dobra ženo«, rekoh (zbog pristojnosti svi smo od reda lašci), »znadeš li kako se zove onaj starac s dugom bradom i liječničkom haljom?«

»Taj? Uistinu znadem. Doputovao je iz Provanse po kraljičinu nalogu. Čini se kako njegov sluga misli da je gospodarevo ime od velike važnosti. Doktor Michel de Notre-Dame, molim lijepo. Sretala sam i veće uglednike ovdje, mogu vam reći.«

Nostradamus. Otkako je izašla njegova knjižica proročanstava u stihu, bio je glavna tema svih salona i mondenih kuća. Nije bila riječ o tužiteljevu doušniku, već o proroku koji vidi budućnost, a kojega je pozvala sama kraljica. Bilo je dovoljno začuti njegovo ime da me prođu srsi. Sudbina i ja upravo smo se srele na cesti za Orléans.

Ali zašto mi je spominjao kraljevstvo?